

Umetnost izdelave botaničnih parfumov

Nina Medved

Ljudem razkriva
zdravilno moč
eteričnih olj.
www.magnolija.si

Kaj je bilo tisto, kar me je povleklo v svet eteričnih olj in kar me še danes, po dvanajstih letih odkrivanja aromaterapije, vedno znova navduši? Bil je vonj, ki je prihajal iz majhnih čudežnih stekleničk. Ko sem jih odpirala, eno za drugo, me je skrivnostni duh rastlin popeljal zdaj na domači travnik, zdaj v neznane eksotične kraje. Kmalu so se na mojih poličkah znašla eterična olja pačulija, pelargonije, bergamotke, sandalovega lesa, vrtnice ... Nastale so moje prve parfumske kreacije, ki jih hranim še dandanes. Priznam, nekaj parfumov se je prav posrečilo, večina pa jih »zveni« kot razglašen klavir ...

Zakaj bi sploh želeli ustvariti svoj parfüm, ko pa nas s poličk trgovin vabijo mamljive stekleničke z zvenečimi imeni in vrhunskimi vonji? Med prvomajskimi prazniki sem se mudila v Parizu, iščoč nove vonje in parfume. Moram priznati, da sem bila razočarana. Parfumi so sicer lepo dišali, vendar so izzveneli

prazno, kot da so brez vsebine, kot da v sebi ne nosijo nobene zgodbe. Moji parfumi, ki jih izdelujem iz naravnih eteričnih olj, absolutov, smol in doma izdelanih tinktur, so vedno tako zelo zgovorni! V sebi nosijo sporočila rastlinskega sveta, energijo sonca in lune. Medtem ko je vonj sintetičnega parfuma ob nanosu na kožo monoton,

se naravni parfüm na koži razcveti in se ves čas spreminja. Poleg tega na vsaki koži dehti drugače. To je zame prava alkimija!

Ena od mojih učenk je zelo dobro opisala bistvo naravnih parfumov: »Vedno sem gledala na parfüm kot na nekaj, s čimer želiš narediti vtis na druge. Parfüm, ki sem ga naredila na delavnici, pa

name deluje povsem drugače – občutek imam, kot da me obrne navznoter, kot da hrani mojo dušo.«

ZGODOVINA PARFUMOV

Beseda parfüm izhaja iz latinske besedne zveze »per fumum«, kar pomeni »skozi dim«. Nekoč so parfume uporabljali v verskih obredih, za čaščenje

bogov. S parfumi so se od nekdaj razvajali kralji in kraljice. Svečeniki v starem Egiptu so bili izurjeni v izdelavi parfumov. Ludvik XIV. je vsak dan zahteval nov parfum, njegove obleke pa so prali v juhi iz klinčkov, cimeta in jasmína. Napoleon je letno porabil šeststo stekleničk svoje priljubljene Eau de Cologne. Kraljica Elizabeta I. je nosila odišavljene rokavice in je zahtevala, da so tudi njeni dvorjani odišavljeni. Ne pozabimo na Kleopatru, eno najbolj spretnih parfumeristk vseh časov, ki je jadra ladje, na kateri je sprejela Marka Avrelija,

KAJ SO PARFUMSKI MATERIALI

Za izdelavo naravnih parfumov ne uporabljamo samo eteričnih olj, temveč posegamo tudi po drugih materialih. Najbolj priljubljeni v parfumeristiki so absoluti, ki imajo kompleksnejši vonj in so obstojnejši od eteričnih olj.

Razlika je v načinu pridobivanja:

- Eterično olje pridobimo iz rastlin s procesom parne destilacije ali hladnega stiskanja.
- Absolut pridobimo s pomočjo ekstrakcije s topili. Iz nekaterih cvetov, ki bi se pri procesu parne destilacije poškodovali, pridobimo samo absolute. Mednje sodijo jasmín, mimoza, tuberoza, nag champa, frangipani ...

odišavila s cedro, sebe pa odela v jasmín ...

Parfumi so množici postali dostopni šele v 19. stoletju, ko so odkrili, da je mogoče aromatične molekule sintetično proizvesti v laboratoriju.

Cena sintetičnih materialov je bistveno nižja od cene naravnih in omogoča masovno proizvodnjo. Na primer: indol je aromatična spojina, ki daje jasmínu tipičen cvetni vonj. Kilogram sintetično

proizvedenega indola stane deset evrov, medtem ko boste za kilogram jasmína odšteli dobrih deset tisoč evrov!

KAJ SO SPODNJE, SREDNJE IN ZGORNJE NOTE

Če vam je všeč vonj citrusov in želite izdelati parfum

samo iz eteričnih olj sladke pomaranče, mandarine in limone, se boste morali že nekaj sekund po nanosu takšnega parfuma obrisati pod nosom. Citrusi namreč sodijo med zgornje note in izhlapijo najhitreje, zato bo vonj zelo hitro izginil. Če želite izdelati obstojen parfum, mora vsebovati tako zgornje, srednje in spodnje note.

Spodnja nota Med spodnje note sodijo eterična olja s težkim in globokim vonjem. V parfumu delujejo kot fiksativi, kar pomeni, da upočasnijo hlapljivost srednjih in zgornjih not. To so eterična olja vetiverja, pačulija, sandalovega lesa, benzoina, labdanuma, mire in kadilne bosvelije.

Izurimo svoj nos!

Ne verjamem, da je kreiranje parfumov rezervirano samo za izbrance. Prav vsakdo lahko izuri svoj nos in izboljša čut voha. Naša družba je zelo vizualno usmerjena. V šoli imamo likovni pouk, kjer urimo svoj vid. Pri glasbi se učimo skladnih kompozicij in krepimo čut sluha. Nihče pa nam ni nikdar podtaknil pod nos vejice rožmarina in nam rekel, naj opišemo njegov vonj. Ste se morda vprašali, zakaj je parfumeristika največkrat družinska tradicija in se prenaša iz roda v rod? V teh družinah otroci že od malega veliko vonjajo in urijo svoj nos. Podajam vam nekaj preprostih vaj, s katerimi boste okrepili čut voha.

1. PODAJTE SE NA AROMATIČNI SPREHOD V NARAVO.

Poletje vabi v objem narave in poletni vonji so pravi balzam za našo dušo. Sprehodate se ob morju, pojdite v gozd ali na cvetoč travnik. Zaznajte vonje in jih skušajte opisati. Se vam zdi, da morski vetrič diši sladko, slano ali sveže? Vam prija mahovinast, moker vonj gozda po dežju? Ste zaznali medni vonj v razprtih cvetovih?

2. VONJAJTE VSAK DAN IN VELIKO.

V vsakdanjem življenju nas obkroža na tisoče vonjev, ki jih podzvestno zaznavamo in shranjujemo v spominu. Naš nos je ves čas na preži – tudi ko spimo. Vsak dan opišite tri vonje, ki so vam ostali v spominu. Jutranja kava, lasje vašega otročka, mango ...

3. VONJAJTE RASTLINE V NARAVI.

Ko delamo z eteričnimi olji, je zelo pomembno, da poznamo tudi rastline, iz katerih prihajajo. Če imate na vrtu meliso, izkoristite priložnost in jo opazujte. Kako raste, kdo so njeni sosedi in katere žuželke jo obletavajo? Pomečkajte jo med dlanmi in jo poduhajte. Na ta način boste zbrali ogromno informacij o eteričnem olju samem in ga boste lažje uporabljali. Obenem boste točno vedeli, kako mora dišati čisto in avtentično eterično olje melise.

Srednja nota Srednje note predstavljajo srce parfuma. Njihova naloga je, da povežejo spodnje in zgornje note. V to skupino sodijo povečini eterična olja cvetov, listov in zelišč: ilang ilang, vrtnica, neroli, pelargonija, rožmarin, muškatna kadulja, bazilika.

Zgornja nota Eterična olja, ki sodijo v zgornjo noto, v parfumu najprej zaznamo, vendar izhlapijo najhitreje. Navadno so to razveseljujoči in osvežujoči vonji, recimo sladka pomaranča, mandarina, limona, bergamotka, meta, petit grain.

PARFUM KOT KOMPONIRANJE GLASBE

Ustvarjanje parfumov je obrt, je umetnost in znanost. Kreacija parfuma je podobna komponiranju glasbe – ustvarjamo simfonijo vonja. Ni naključje, da so parfumski materiali razdeljeni po notah in da se parfumeristova mizica imenuje organ. Dober parfum mora vsebovati uravnoteženo mešanico zgornjih, srednjih in spodnjih not. Prehodi med notami morajo biti gladki, vonj pa harmoničen. Če v parfumu zaznamo posamezne vonje ali če parfum zveni kot metal glasba,

Hrastov lišaj je priljubljena spodnja nota v parfumih, za ustvarjanje ti. ciprskih parfumov.

pravimo, da je parfum razpadel. Tako kot mora mizar dobro poznati svoj material, da lahko naredi kakovostno mizo, mora tudi parfumerist natančno preučiti svoje materiale. Šele ko se spoznaš z vsakim eteričnim oljem posebej, jih lahko začneš mešati med seboj. Včasih si vzamem dan za eno eterično olje, včasih ga raziskujem tudi teden dni. Kapnem ga na listič in na kožo ter opazujem, kako se spreminja. Ob tem zapišem vse asociacije, metafore ali podobe, ki se pojavijo v moji glavi. Kje v telesu ga čutim in kakšne barve je? Če bi ta vonj zapela, kako bi zvenel? Šele ko se dodobra spoznam z vsakim eteričnim oljem posebej, jih začnem kombinirati med

seboj. Kaj se zgodi, če zmešam dve kapljici pačulija in osem kapljic sandalovine? Kaj pa, če devetim kapljicam sandalovine dodam samo eno kapljico pačulija? Da narediš dober parfum, je potrebno veliko prakse. Vendar ne gre brez inspiracije. Parfum je kot poezija in tako kot pesnik spretno izbira besede, da bi ustvaril neko emocijo, tako tudi parfumerist kreira vonje. Ko se lotim izdelave parfuma, imam jasno vizijo, kaj želim opisati. Morda poletni ples v Riu de Janeiru, vonj paških borovcev, babičin zeliščni vrt? Na mojih tečajih udeležencem pogosto niso všeč spodnje note, saj se jim zdijo pretežke in premočne. Vedno jim govorim,

Napotki za izdelavo tinktur

- 1.** Rastlinski material prelijemo s 96% alkoholom. Priporočam uporabo posušenih ali delno posušenih rastlin, ker imajo v sebi manj vode.
- 2.** Namakamo dan ali dva, nato precedimo skozi kavni filter.
- 3.** Če tinktura nima izrazitega vonja, lahko postopek ponovimo tako, da dodamo nov rastlinski material. Včasih je potrebnih tudi deset ponovitev ali več sezon, da ujamemo duh rastline.
- 4.** Shranimo v steklenički in etiketiramo.

naj ne sodijo svojih materialov – tudi slikarju morda ni všeč rdeča barva, vendar ko jo bo zmešal z modro in jo nanese na platno, bo nastalo nekaj povsem novega.

DIŠEČE TINKTURE S TRAVNIKOV

Poletje je idealen čas za izdelavo dišečih tinktur, ki vam lahko služijo kot osnova za izdelavo alkoholnega parfuma. Med moje najljubše tinkture sodijo magnolija, sivka, smilj, brnistra, hrastov lišaj, lipa, rožmarin, tageta, lupina pomaranče, vanilja, zeleni čaj ...

Kako izdelamo parfum

Kot osnovo za parfum lahko vzamemo rastlinsko olje ali alkohol. Za začetek vam priporočam izdelavo oljnih parfumov.

- Vedno uporabite olje jojobe, ki je stabilno in ne oksidira.
- Koncentracija eteričnih olj v parfumu je 10 %, kar pomeni, da boste 10 ml baznega olja dodali 20 kapljic eteričnih olj.
- Oljni parfum naj vsebuje 30 % spodnjih, 30 % srednjih in 40 % zgornjih not.
- Izberite eno ali dve spodnji, dve srednji in dve zgornji noti.
- Odredite število kapljic posameznih eteričnih olj, pri čemer upoštevajte intenzivnost vonja.
- Eterična olja nakapajte v stekleničko, dobro premešajte in dolijte olje jojobe. Znova premešajte.
- Poimenujte svoj parfum. Morda vam parfum sprva ne bo

najbolj všeč. Dajte mu nekaj dni, da se spojine združijo med seboj – parfumi namreč zorijo šest in več mesecev.

Cvetoča zapeljivka

- 5 ml olja jojobe
- 2 kapljici eteričnega olja sandalovine
- 1 kapljica eteričnega olja benzoina
- 2 kapljici eteričnega olja nerolija
- 1 kapljica absoluta vrtnice
- 3 kapljice eteričnega olja bergamotke
- 1 kapljica eteričnega olja črnega popra

Za izdelavo alkoholnih parfumov eterična olja in absolute prej razredčimo v 96 % alkoholu.

V smilju se prepletajo vonj po medu, pokošeni travi in suhem poletnem popoldnevu.

Iz tagete z vašega vrta lahko pripravite tinkturo z rahlo sadnim vonjem.